



WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI

Olsztyn, 4 stycznia 2023 r.

PS-VI.431.1.41.2022.MM

Szanowny Pan
Arkadiusz Paturej
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Olsztynie
ul. Bałtycka 65
10-175 Olsztyn

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr FK-IV.0030.907.2022 z dnia 4 listopada 2022 r., zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

1. **Monika Martwich** – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
2. **Izabela Chowańska** – główny specjalista,
3. **Iwona Czmochowska** – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie. Czynności kontrolne rozpoczęto 28 listopada 2022 r. i zakończono 2 grudnia 2022 r. Przedmiotem kontroli objęto sposób zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2022, poz. 447 ze zm.), zwanej dalej ustawą wrispz,
- ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1359 ze zm.), zwanej dalej Kodeksem,
- ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2095 ze zm.),
- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (t.j. Dz.U. 2021, poz. 1960), zwanego dalej Rozporządzeniem.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

- 1) PCPR / Centrum / Jednostka / – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie,
- 2) Dyrektor – co oznacza: Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie, pana Arkadiusza Paturej,

- 3) Zastępca Dyrektora – co oznacza Zastępcę Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie, panią Jolantę Guszczanowską,
- 4) Zespół – co oznacza: Zespół do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej, utworzony w Jednostce,
- 5) Regulamin – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie,
- 6) Rejestr – co oznacza: rejestr, o którym mowa w art. 46 ust. 1 i 2 ustawy wripisz,
- 7) Program – co oznacza: Program Rozwoju Pieczy Zastępczej Powiatu Olsztyńskiego na lata 2021-2023, o którym mowa w art. 180 pkt 1 ustawy wripisz,
- 8) Organizator – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie, wyznaczone przez Starostę Olsztyńskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- 9) Koordynator – co oznacza: koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, o których mowa w ustawie wripisz, zatrudnionych w Centrum,
- 10) Placówki – co oznacza: Dom dla Dzieci „Zgoda” w Olsztynku, Dom dla Dzieci „Pod Skrzydłami” w Olsztynku, Dom dla Dzieci im. Michała Lengowskiego w Gryżlinach, Dom dla Dzieci „Keja” w Biskupcu,
- 11) Powiat – co oznacza: Powiat Olsztyński.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2021 r. do dnia jej zakończenia, fakt jej przeprowadzenia odnotowano w książce kontroli prowadzonej przez Centrum. Czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pana Arkadiusza Paturej – Dyrektora PCPR. Kontroli dokonano w oparciu o analizę dokumentacji merytorycznej prowadzonej w Jednostce, dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników Zespołu oraz osób realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej, niewchodzących w skład Zespołu, a także informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez Dyrektora Centrum, Zastępcę Dyrektora, Kierownika Zespołu Pieczy Zastępczej – panią Annę Jagiełło, Kierownika Zespołu do spraw wsparcia i poradnictwa specjalistycznego – panią Anetę Markowską, upoważnionych do udzielania informacji i wyjaśnień w toku czynności kontrolnych **/akta kontroli str. 1/**.

Działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie**.

USTALENIA KONTROLI

1. Przedmiot kontroli w dokumentach organizacyjnych kontrolowanej Jednostki

Kontrolowana Jednostka, wyznaczona przez Starostę Olsztyńskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie, w okresie objętym kontrolą działała na podstawie:

- Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie, stanowiącego Załącznik do Uchwały Nr VI/95/2019 Rady Powiatu w Olsztynie z dnia 30 sierpnia 2019 r. **/akta kontroli str. 2-4/**,
 - Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie, przyjętego Uchwałą Nr 109/6/2020 Zarządu Powiatu w Olsztynie z dnia 23 grudnia 2020 r., ze zmianami z dnia 9 lutego 2021 r. oraz 30 marca 2022 r. **/akta kontroli str. 5-61/**.

Analiza Regulaminu wykazała, że w strukturze organizacyjnej Jednostki wyodrębniono Zespół do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej, którego szczegółowy zakres zadań dookreślono w § 12 powyższego dokumentu. Kontrolujący nie wnieśli uwag do treści dokumentów organizacyjnych.

W kontrolowanym okresie wprowadzono również Zarządzenie Nr 253/2020 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie z dnia 13 października 2020 r. w sprawie wprowadzenia procedur w celu ograniczenia ryzyka związanego z narażeniem na SARS-CoV-2 w miejscu pracy, regulujące zasady bezpieczeństwa i postępowania pracowników Centrum w powyższym okresie. Z pisemnej informacji Dyrektora Jednostki, stanowiącej **akta kontroli str. 62** wynika, że w czasie pracy zdalnej koordynatorzy pozostawali w kontakcie telefonicznym oraz e-mailowym z rodzinami zastępczymi a osobiste spotkania planowane były ze szczególną ostrożnością i tylko w pilnych przypadkach takich jak interwencje oraz realizacja postanowień sądowych.

2. Zasoby kadrowe i kwalifikacje pracowników kontrolowanej jednostki, realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej

Ustalono, że Dyrektor oraz Zastępca Dyrektora posiadali kwalifikacje niezbędne do pracy na tych stanowiskach, co zweryfikowano podczas kontroli Domu dla Dzieci „Keja” w Biskupcu i opisano w wystąpieniu pokontrolnym z dnia 8 lipca 2020 r. PS-VI.431.1.4.2020.AP.

Z analizy przedłożonej dokumentacji kadrowej wynika, że w okresie objętym kontrolą w skład Zespołu wchodził:

- 1) Kierownik Zespołu do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- 2) starszy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej – 5 osób, w wymiarze 5 etatów,
- 3) koordynator rodzinnej pieczy zastępczej – 7 osób, w wymiarze 7 etatów,
- 4) młodszy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej – 3 osoby, w wymiarze 3 etatów,
- 5) starszy specjalista pracy z rodziną – 3 osoby, w wymiarze 3 etatów,
- 6) starszy pracownik socjalny – 3 osoby, w wymiarze 3 etatów,
- 7) psycholog – 6 osób, (1 osoba zatrudniona w wymiarze 0,5 etatu, 2 osoby w wymiarze 2 etatów, 3 osoby świadczące usługi w oparciu o umowę zlecenie).

Ustalono, że osoby zatrudnione w Centrum na stanowiskach koordynatorów, posiadały kwalifikacje niezbędne do pracy na tym stanowisku, zgodnie z wymogami określonymi w art. 78 ust. 1 pkt 1 ustawy wripisz. Akta osobowe wspomnianych osób zawierały również ich oświadczenia, potwierdzające spełnianie warunków określonych w art. 78 ust. 1 pkt 2-4 ustawy wripisz, dotyczące:

- niepozbawienia/nieograniczenia władzy rodzicielskiej,
- nieskazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo (w tym także skarbowe),
- wypełniania obowiązku alimentacyjnego, w przypadku gdy taki wynikał z tytułu egzekucyjnego.

Ustalono, że praca koordynatorów, zgodnie z art. 79 ust. 3 ustawy wripisz, nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego, koordynatorzy nie prowadzili także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Powiat, czego nie dopuszcza art. 79 ust. 4 ustawy wripisz. Jak poświadczył Zastępca Dyrektora, przeciwko koordynatorom zatrudnionym w PCPR nie toczyło się postępowanie karne o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, o którym mowa w art. 78 ust. 2 ustawy wripisz **/akta kontroli str. 63/**.

Pozostali pracownicy wchodzący w skład Zespołu, spełniali wymogi kwalifikacyjne przewidziane dla tych stanowisk, zgodnie z wymogami zawartymi w Rozporządzeniu.

3. Opracowanie 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy wrispsz do zadań powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. W kontrolowanej Jednostce *Program Rozwoju Pieczy Zastępczej Powiatu Olsztyńskiego na lata 2021-2023*, przyjęty został Uchwałą Nr XXVI/280/2021 Rady Powiatu w Olsztynie dopiero 23 września 2021 r. /**akta kontroli str. 64-91/**. Z założenia utworzony został na lata 2021–2023, zatem również na cały kalendarzowy rok 2021. W opinii tut. Wydziału tak późne podjęcie Uchwały w sprawie jego utworzenia sprawia, że wdrożenie działań założonych przez Powiat Olsztyński na cały 2021 r. możliwe było dopiero z końcem III kwartału tego roku. Ustawodawca nie definiuje pojęcia „trzyletni program”, możliwe jest więc jego opracowanie z zachowaniem ciągłości dat jego obowiązywania (np. od września 2018 do końca sierpnia 2021 r.), jednakże winno to być w Programie precyzyjnie ujęte. Trzyletni okres wskazany w taki sposób, jak zostało to oznaczone przez PCPR w Olsztynie oznacza, że zadania do realizacji winny być przyjęte wraz z początkiem 2021 roku.

Mając powyższe na względzie rekomenduje się aby prace nad utworzeniem Programu skoordynować w taki sposób, aby czas na jego realizację pokrywał się z czasem, na który został opracowany i uchwalony.

Celem głównym Programu jest wzmocnienie procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w Powiecie. Dookreślono w nim także cele szczegółowe, działania zmierzające do ich osiągnięcia oraz przewidziane efekty. Wśród najistotniejszych działań, mających na względzie dalszy rozwój rodzinnej pieczy zastępczej, wymienić należy:

- organizację i prowadzenie spotkań, wydarzeń i pikników z udziałem społeczności lokalnej w ramach kampanii pn. „Rodzina zastępcza-profesja z misją”, w tym powiatowego dnia rodzicielstwa zastępczego, mających na celu przybliżenie tematyki i propagowanie tej formy pieczy zastępczej,
- promocję rodzinnych form pieczy zastępczej w środkach komunikacji miejskiej i podmiejskiej a także w przestrzeni publicznej, mającą na celu pozyskanie kandydatów na rodziców zastępczych,
- przygotowanie reportaży fotograficznych i filmowych, przeprowadzenie wywiadów na temat rodzicielstwa zastępczego oraz zorganizowanie wystaw i ekspozycji przedstawiających powyższy temat, udostępnianie materiałów tematycznych w mediach, również społecznościowych, zorganizowanie kampanii billboardowej i medialnej,
- podnoszenie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka poprzez szkolenia i warsztaty (Szkola dla Rodziców), w tym prowadzenie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze,
- organizowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i prowadzących rodzinny dom dziecka, pomoc w trudnych i konfliktowych sytuacjach poprzez prowadzenie poradnictwa psychologicznego i prawnego.

Z pisemnej informacji Dyrektora, stanowiącej **akta kontroli str. 92-97** wynika, że w okresie poddanym kontroli, poza zapewnieniem ustawowych świadczeń pieniężnych oraz wsparcia koordynatorów i specjalistów zatrudnionych w Centrum, zrealizowano następujące działania w ramach kampanii pn. „Rodzina zastępcza-profesja z misją”:

- reklama w autobusach podmiejskich: plakaty promujące ideę rodzicielstwa były zamieszczone w autobusach, które miały zaplanowaną trasę z Miasta Olsztyna do gmin powiatu olsztyńskiego, przez okres miesiąca czasu,
- reportaż filmowy z 5 zawodowymi rodzinami zastępczymi i osobami prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz ich wychowankami. Na podstawie w/w reportażu zmontowany został 3 - minutowy film promujący rodzicielstwo zastępcze. Film został zaprezentowany w mediach społecznościowych Centrum, jak również w mediach społecznych naszych partnerów, TVP 3 Olsztyn. Zaprezentowany został również podczas VII Konferencji Urzędu Marszałkowskiego z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego w Olsztynie,
- reportaż fotograficzny z 5 zawodowymi rodzinami zastępczymi i osobami prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz ich wychowankami, ekspozycja wystawy między innymi w Starostwie Powiatowym w Olsztynie, Centrum Kultury i Sportu w Biskupcu, Publicznej Bibliotece w Dywitach i wielu innych miejscach,
- do urzędów gmin, urzędów miast, ośrodków pomocy społecznej, centrów kultury, ośrodków kultury oraz bibliotek funkcjonujących na terenie 12 gmin powiatu olsztyńskiego rozesłano e-maile z prośbą o rozpowszechnianie informacji na temat kampanii społecznej promującej ideę rodzicielstwa zastępczego „Rodzina zastępcza-profesja z misją”. Ponadto do szkół podstawowych i ponadpodstawowych na terenie powiatu olsztyńskiego wysłano e-maile z prośbą o zamieszczenie informacji nt. kampanii w systemie LIBRUS, celem dotarcia informacji do jak największej liczby osób,
- dystrybucja 5 tysięcy sztuk ulotek oraz plakatów w urzędach gmin/miast, ośrodkach pomocy społecznej, centrach kultury, bibliotekach, parafiach rzymsko-katolickich na terenie powiatu olsztyńskiego,
- promocja rodzicielstwa zastępczego w mediach (radio, prasa, telewizja, media społecznościowe). Zamieszczono artykuły w lokalnej prasie, zrealizowano audycje radiowe oraz udzielono wywiadów w telewizji. Powyższe znalazło potwierdzenie m.in. na stronach internetowych: www.pcpr-powiatolsztynski.pl, <https://radioolsztyn.pl/posluchaj-reportazu-alicji-kulik-pt-rodzina/01534975>, <https://radioolsztyn.pl/przystan-pod-drzewami/01567735>, <https://radioolsztyn.pl/wdziecznosc/01638553>, <https://radioolsztyn.pl/podarunek/01610173>,
- organizacja szeregu spotkań, warsztatów oraz imprez plenerowych, których celem była szeroko pojęta integracja osób będących opiekunami zastępczymi oraz wychowanków pieczy zastępczej ze środowiskiem lokalnym oraz między sobą wzajemnie (imprezy plenerowe pn. „Twarda Sztuka - Jubileuszowa moc”, „LOVE ROWER”, warsztaty z rękodzieła (robienie mydełek i ozdób świątecznych), warsztaty fotograficzne, piknik w Jezioranach pn.: „Święto ulicy Konopnickiej”, spływ kajakowy połączony z ogniskiem, VII Rodzinny Piknik Lotniczy w Gryźlinach, spotkanie integracyjne pieczy zastępczej ze Starostą Olsztyńskim),
- przeprowadzenie 14 spotkań w ramach grup wsparcia dla opiekunów zastępczych,
- organizację warsztatów umiejętności wychowawczych dla opiekunów zastępczych pn. Szkoła dla Rodziców.

Centrum wzięło również udział w konkursie pn.: „Dzień Rodzicielstwa Zastępczego - kampania społeczna 2021”, zorganizowanym przez Fundację Ernst & Young z Warszawy. W wyniku konkursu Jednostka została jego laureatem i otrzymała grant w wysokości 8 000,00 zł na działania w/w kampanii. Ponadto przed podpisaniem umowy z w/w fundacją Centrum uzyskało 27 listów intencyjnych oraz zapewnień woli promocji rodzicielstwa zastępczego od partnerów, w tym od 12

włodarzy gmin oraz 12 dyrektorów oraz kierowników ośrodków pomocy społecznej powiatu olsztyńskiego, Prezesa Zarządu Radio Olsztyn, Dyrektora oddziału terenowego TVP S.A. w Olsztynie oraz Stowarzyszenia „Pozytywni Dobre Miasto”.

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy wripz w 3-letnim programie rozwoju pieczy zastępczej Powiat winien dookreślić również coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Tymczasem w badanym Programie powiat wyznaczył: „Prognozę limitu zawieranych umów z zawodowymi rodzinami zastępczymi i prowadzącymi rodzinne domy dziecka na lata 2021-2023 (...), co nie do końca wpisuje się w założenia ustawowe. Ustawodawca nie wskazuje **na limity zawieranych umów**, których może być w danym roku znacznie więcej niż samych rodzin (powiat może podpisać przecież kolejną umowę lub ją aneksować przy umieszczaniu kolejnego dziecka, nie tworząc przy tym dodatkowej rodziny, może również finansować w 2021 r. wynagrodzenie rodziny zastępczej utworzonej w 2020 roku bez konieczności zawierania z nią nowej umowy). Stąd też organ kontroli stoi na stanowisku, że w omawianym Programie Powiat powinien wyraźnie wskazywać ile nowych rodzin zastępczych przewiduje utworzyć, tak aby jednoznacznie (ilościowo) wynikało z niego w jakim kierunku rozwinię się sieć rodzinnych form pieczy zastępczej.

Analiza zapisów Programu pozwala domniemać, że w pierwszym roku jego obowiązywania przewidziano utworzenie 2 rodzin zastępczych zawodowych, w kolejnych latach zwiększając odpowiednio o 4 i 3 **/akta kontroli str. 85/**. Ustalono, że w roku 2021 zawiązała się 1 zawodowa rodzina zastępcza, kolejna utworzona została w 2022 r. (przekształcona z niezawodowej rodziny zastępczej), co oznacza, że Organizator nie wyczerpał limitów założonych w Programie na tenże rok. Z informacji sporządzonej przez Dyrektora wynika, że „Pomimo wielu działań obserwujemy zbyt małą liczbę nowych kandydatów z tak zwanych „otwartych rodzin”, również tych, którzy po przeszkoleniu na niezawodową rodzinę zastępczą w przyszłości chciałyby się ubiegać o przekształcenie w zawodową rodzinę zastępczą” **/akta kontroli str. 106/**. Z uwagi na fakt, iż rok 2022 w dacie kontroli nie został zakończony, nie można jednoznacznie ocenić, czy limit przewidziany na rok 2022 zostanie wyczerpany.

Zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 15 ustawy wripz Organizator przedłożył Staroście Olsztyńskiemu oraz Radzie Powiatu Olsztyńskiego szczegółowe sprawozdanie z efektów swojej pracy w obszarze pieczy zastępczej, które stanowi **akta kontroli str. 107-158**.

4. Charakterystyka pieczy zastępczej w Powiecie

a) rodzinna piecza zastępcza

W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu funkcjonowało 219 podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej, w tym:

- 7 rodzinnych domów dziecka, w których przebywało 75 dzieci,
 - 131 rodzin spokrewnionych, w których przebywało 180 dzieci,
 - 66 rodzin niezawodowych, w których przebywało 79 dzieci,
 - 9 rodzin zawodowych, w których przebywało 33 dzieci,
 - 3 rodziny zawodowe pełniące funkcje pogotowia rodzinnego, w których przebywało 39 dzieci,
 - 3 rodziny zawodowe specjalistyczne, w których przebywało 4 dzieci.
- Łącznie w ww. podmiotach pieczy zastępczej przebywało 410 dzieci.

W badanym okresie na terenie Powiatu powstały 43 rodziny zastępcze (29 spokrewnionych z dzieckiem, 12 niezawodowych, 2 zawodowe). Rozwiązało się natomiast 58 rodzin, w tym: 33

spokrewnione rodziny zastępcze, 24 niezawodowe, a także 1 rodzina zawodowa specjalistyczna. W dacie kontroli w Powiecie funkcjonowały 163 podmioty rodzinnej pieczy zastępczej (156 rodzin zastępczych i 7 rodzinnych domów dziecka), z czego 118 rodzin objętych było wsparciem koordynatorów, pozostałe 45 wsparciem specjalisty pracy z rodziną, co znajduje odzwierciedlenie w **aktach kontroli str.158-179**. Z analizy powyższej dokumentacji wynika, że nie przekroczono limitów, o których mowa w art. 77 ust. 4 ustawy wrispz.

W Centrum, zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy wrispz, prowadzono rejestr danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rejestr osób pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka. Prowadzone Rejestry zawierały wszystkie elementy, o których mowa w art. 46 ust. 2 ustawy wrispz, prowadzone były w formie zbiorczej ewidencji i stanowiły jednolitą całość **/akta kontroli str.180-181/**, a także w myśl art. 46 ust. 4 ustawy wrispz były przekazywane do właściwego sądu.

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą, po otrzymaniu od Organizatora wstępnej akceptacji dokonanej na podstawie oceny spełniania warunków, o których mowa w art. 42 ust. 1 i 2 ustawy wrispz, pracownicy Centrum, posiadający wymagane uprawnienia trenerskie, przeszkolili 11 osób (4 małżeństwa i 3 osoby niepozostające w związku małżeńskim), z których 9 osób uzyskało zaświadczenia kwalifikacyjne potwierdzające ukończenia szkolenia i spełnianie warunków, o których mowa w art. 42 ustawy wrispz. 1 małżeństwo pomimo ukończenia szkolenia, nie wystąpiło o zaświadczenie kwalifikacyjne, a także nie zdecydowało się na przyjęcie dziecka. Dodatkowo, 4 osoby ukończyły, za zgodą Centrum, szkolenie prowadzone przez Fundację MAIO. Kolejna edycja szkolenia PRIDE: Rodzinna Piecza Zastępcza, planowana jest w okresie grudzień 2022 - marzec 2023, do udziału w której w dacie kontroli pozytywną kwalifikację otrzymało 14 osób.

Z pisemnej informacji przekazanej przez Zastępcę Dyrektora wynika, że w badanym okresie nie było przypadku odmowy podpisania umowy z rodziną zastępczą niezawodową na pełnienie funkcji rodziny zawodowej. W okresie poddanym kontroli żaden podmiot rodzinnej pieczy zastępczej nie łączył pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej z prowadzeniem rodzinnego domu dziecka, jak również pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej z funkcją rodziny zastępczej niezawodowej **/akta kontroli str. 183/**.

b) instytucjonalna piecza zastępcza

Na terenie Powiatu funkcjonują 4 placówki opiekuńczo-wychowawcze. Pierwsza z nich pn. Dom dla Dzieci „Zgoda” w Olsztynku, pełni funkcję interwencyjną i przeznaczona jest dla 14 wychowanków. Na dzień kontroli przebywało w niej 12 podopiecznych. Kolejne trzy placówki pn.: Dom dla Dzieci „Pod Skrzydłami” w Olsztynku, Dom dla Dzieci „Keja” w Biskupcu oraz Dom dla Dzieci im. M. Lengowskiego w Gryźlinach są placówkami typu socjalizacyjnego, każda z nich dysponuje 14 miejscami dla wychowanków. Na dzień kontroli przebywało w nich odpowiednio: 15, 10 i 11 podopiecznych.

W okresie podlegającym kontroli, w powyższych Placówkach umieszczono na mocy postanowień sądu 41 dzieci, w tym 2 dzieci zostało przyjętych do Placówki interwencyjnej na własną prośbę, 2 umieszczono w trybie w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2021 poz. 1249) **/akta kontroli str. 198-204/**.

W badanym okresie nie było przypadku umieszczenia w Placówce wychowanka bez zgody wojewody, co dopuszcza przepis art. 15zzzzz ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2095 ze zm.), ani doprowadzenia dziecka do pieczy instytucjonalnej przez Policję lub Straż Graniczną, zgodnie z art. 103 ust. 2 pkt 2.

5. Zapewnienie dzieciom miejsc w pieczy zastępczej

Ustalono, że dzieci pochodzące z terenu powiatu olsztyńskiego umieszczano zarówno w pieczy zastępczej rodzinnej jak i instytucjonalnej. Organizator zapewniał dzieciom, co do zasady, pieczę zastępczą na terenie własnego Powiatu, w zakresie postanowień sądowych, które podlegały jego realizacji. Z pisemnej informacji dyrektora Centrum, stanowiącej **akta kontroli str. 184** wynika, że *„były przypadki umieszczania w rodzinnej pieczy zastępczej dzieci z terenu naszego powiatu na terenie innego powiatu w sytuacjach, w sprawie których tutejsze Centrum otrzymywało informację dopiero wtedy, kiedy PCPR z innego powiatu zwracał się do nas z prośbą o zaakceptowanie i podpisanie stosownego porozumienia”*. Jak wynika z analizy przedstawionej dokumentacji, w kontrolowanym okresie 6 dzieci z terenu Powiatu Olsztyńskiego umieszczono na terenie innych powiatów, natomiast 22 dzieci z innych powiatów objęto pieczą zastępczą na terenie Powiatu Olsztyńskiego. W większości przypadków kierowano się pokrewieństwem z opiekunami zastępczymi. Szczegółowy opis wszystkich, powyższych przypadków stanowią **akta kontroli str. 185-196**.

W celu ustalenia, czy Organizator we właściwy sposób realizował zapis wynikający z art. 180 pkt 2 ustawy wrispz, analizie poddano teczki losowo wybranych rodzin funkcjonujących na terenie Powiatu:

- 2 rodzinnych domów dziecka,
- 3 rodzin zastępczych zawodowych (w tym 1 pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego),
- 4 rodzin zastępczych niezawodowych,
- 1 rodziny zawodowej specjalistycznej

oraz teczki dzieci pochodzących z terenu Powiatu, umieszczonych w pieczy w okresie objętym kontrolą:

- 6 dzieci umieszczonych w Placówkach,
- 10 dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.

a) realizacja postanowień sądu o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej

W okresie podlegającym kontroli, do Organizatora wpłynęły 53 postanowienia sądu, zgodnie z którymi umieszczono 118 dzieci w różnych formach pieczy zastępczej:

- 77 dzieci w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka, w tym 5 dzieci umieszczono na podstawie umowy zawartej z rodziną zastępczą, zgodnie z art. 35 ust. 2 ustawy wrispz, o czym niezwłocznie poinformowano sąd,
- 41 dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w tym 2 dzieci umieszczono w trybie art. 12 a ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2021 poz. 1249).

Stwierdzono, że postanowienia sądu realizowano bez zbędnej zwłoki, nie było również przypadku niezrealizowania postanowienia wydanego przez sąd, wszystkim dzieciom zapewniono pieczę zastępczą.

b) kierowanie dzieci do pieczy zastępczej

Ustalono, że w badanych przypadkach dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej zgodnie z wydanym przez sąd postanowieniem.

W badanym okresie dzieciom z terenu Powiatu zapewniono pieczę zastępczą w rodzinnych formach w następujący sposób **/akta kontroli str. 208-221/**:

- 25 dzieciom zapewniono pieczę w 19 rodzinach spokrewnionych,
- 7 dzieciom zapewniono pieczę w 4 rodzinach zastępczych niezawodowych,
- 8 dzieciom zapewniono pieczę w 5 rodzinach zastępczych zawodowych (w tym 1 rodzinie spokrewnionej),
- 15 dzieciom zapewniono pieczę w 3 rodzinach zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego,
- 22 dzieciom zapewniono pieczę w 7 rodzinnych domach dziecka,
- 41 dzieciom zapewniono pieczę instytucjonalną w Placówkach.

Na podstawie analizy dokumentacji i przedłożonych informacji stwierdzono, że co do zasady, rodzeństwom zapewniano umieszczenie w tej samej formie pieczy zastępczej. Jedynie w jednym przypadku doszło do rozdzielenia dwójki rodzeństwa w wieku 16 i 6 lat. Żadna rodzina zastępcza nie wyraziła zgody na przyjęcie starszego z chłopców, został on więc umieszczony w Placówce interwencyjnej. Młodszego z braci pieczę zastępczą objął rodzinny dom dziecka. Zastępca Dyrektora poświadczył pisemną informacją, stanowiącą **akta kontroli str. 183-184**, że *„od momentu rozdzielenia [tj. 31 sierpnia 2022 r.] chłopcy mieli ze sobą kontakt telefoniczny (...). Planowane jest spotkanie chłopców w urodziny (...) oraz zbliżające się święta Bożego Narodzenia”*.

Zgodnie z art. 36 ustawy wrispz umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka następuje po uzyskaniu zgody, odpowiednio rodziców zastępczych albo prowadzącego rodzinny dom dziecka i jak ustalono w trakcie analizy dokumentacji, w każdym badanym przypadku, Centrum pozyskało wymaganą pisemną zgodę na przyjęcie dziecka.

Zgodnie z art. 53 ust.1 ustawy wrispz w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, natomiast zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy wrispz w rodzinnym domu dziecka, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Zapisy art. 53 ust. 2 oraz 61 ust. 2 ustawy wrispz, wskazują, że w przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, dopuszczalne jest umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci. Ustalono, że limit ten został przekroczony w przypadku 4 podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej tj. 2 rodzinnych domów dziecka, 1 rodziny zastępczej niezawodowej oraz 1 rodziny zastępczej zawodowej (**akta kontroli str. 164-173**, rodziny z wykazu pod numerem 6,7,19 i 27). Zarówno w przypadku prowadzących rodzinne domy dziecka jak i rodzin zastępczych, przed umieszczeniem w nich rodzeństw, pozyskano pozytywną opinię koordynatora i pisemną zgodę rodzin na przyjęcie większej ilości dzieci.

Na podstawie analizy wytypowanej do badania dokumentacji rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka stwierdzono, że dzieciom zapewniano pieczę zastępczą

w rodzinach spełniających warunki, o których mowa w art. 42 ustawy wrispsz, a w przypadku rodzin niezawodowych i rodzinnych domów dziecka także dodatkowo w art. 43 i 44 ustawy wrispsz.

Zgodnie z art. 46 ust. 3 osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzący rodzinny dom dziecka zobowiązane są do przedstawiania staroście co 2 lata zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia, wystawionego przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej, oraz opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, wystawionej przez psychologa.

Ustalono, że w teczkach rodzin poddanych weryfikacji znajdowały się aktualne zaświadczenia lekarskie i opinie psychologa, o których mowa powyżej. W toku dokonywania ocen rodzin zastępczych, osoby te były również sprawdzane pod względem spełniania przez nie w dalszym ciągu warunków określonych w art. 42 ustawy wrispsz.

W badanym okresie w Placówkach umieszczono 41 dzieci, w tym 4 dzieci poniżej 10 roku życia (3 dzieci na mocy postanowienia sądu o zabezpieczeniu tymczasowym wraz ze starszym rodzeństwem). W Domu dla Dzieci „Zgoda” w Olsztynku przekroczono standard w zakresie liczby miejsc, ze względu na fakt umieszczenia w Placówce dziecka razem z matką, co dopuszcza art. 95 ust. 2 ustawy wrispsz) **/akta kontroli str. 197/**.

Organizator prowadził *rejestr skierowań do placówek opiekuńczo-wychowawczych*, który zawierał:

- imię i nazwisko dziecka,
- nazwę powiatu, z którego dziecko przybyło,
- sposób załatwienia sprawy, nazwę placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- inne uwagi dotyczące podstawy umieszczenia dziecka np. przeniesienie, postanowienie sądu.

Podstawą umieszczenia każdego dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej było skierowanie, wystawione przez Dyrektora Centrum, działającego z upoważnienia Starosty Olsztyńskiego, które zawierało między innymi:

- numer skierowania,
- imię i nazwisko dziecka, datę urodzenia, imiona i nazwiska rodziców,
- podstawę prawną, datę umieszczenia oraz nazwę Placówki, do której kierowane jest dziecko,
- dane osób i instytucji otrzymujących skierowanie,
- informację o odpłatności za pobyt dziecka w Placówce, która będzie ustalona odrębną decyzją.

Zgodnie z § 4 Rozporządzenia dziecko kieruje się do Placówki opiekuńczo-wychowawczej po zasięgnięciu opinii dyrektora tej placówki. W związku z faktem, iż Placówki są włączone w strukturę PCPR a bezpośredni nadzór nad nimi sprawuje Zastępca Dyrektora, nie pozyskiwano odrębnej, pisemnej zgody na skierowanie do nich wychowanków.

c) rotacja dzieci w pieczy zastępczej

W okresie objętym kontrolą 29 dzieci przebywających w pieczy zastępczej powróciło pod opiekę rodziny biologicznej (19 z pieczy rodzinnej, 10 z Placówek), 14 dzieci zostało przysposobionych. Usamodzieliło się 46 dzieci przebywających w pieczy rodzinnej i 25 z pieczy instytucjonalnej. Z rodzinnej pieczy zastępczej przeniesiono do Placówek 9 dzieci, 5 dzieci z pieczy instytucjonalnej umieszczono w rodzinnej formie pieczy zastępczej **/akta kontroli str. 206-207/**.

6. Uwagi i wnioski

Mając na uwadze ustalenia kontroli wnioskować należy, że w okresie objętym kontrolą Powiat we właściwy sposób zapewniał dzieciom miejsca w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej. Pieczę zastępczą zapewniało dzieciom bez zbędnej zwłoki, kierując się na ogół zasadą nierozdzielania rodzeństw, a także umieszczając je na terenie własnego Powiatu.

Dokumentacja prowadzona przez pracowników Centrum była przejrzysta i czytelna a wszystkie działania wynikające z przepisów prawa były rzetelnie dokumentowane. Na uwagę zasługuje szeroki wachlarz działań skierowanych na promocję rodzicielstwa zastępczego oraz wzmocnienie i objęcie wsparciem tych już istniejących na drodze pełnienia tej szczególnej misji jaką jest bycie rodzicem zastępczym.

Na terenie Powiatu prowadzono na dużą skalę promocję rodzinnej pieczy zastępczej. Mając jednakże na względzie wagę deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej rekomenduje się dalsze podejmowanie działań ukierunkowanych na rozwój zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej w celu wykonania limitów założonych w Programie.

W odniesieniu do 3-letniego Programu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej organ kontroli rekomenduje wdrożenie uwag zawartych na str. 4 i 6 niniejszego wystąpienia, przy tworzeniu Programu na kolejne lata.

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości w obszarze objętym kontrolą, nie wydaje się zaleceń.

Zgodnie z § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477) do wystąpienia pokontrolnego przysługuje prawo wniesienia zastrzeżeń na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Z up. Wojewody Warmińsko-Mazurskiego
Urszula Jędrychowska
Zastępca Dyrektora
Wydziału Polityki Społecznej

Monika Martwich – główny specjalista
Izabela Chowańska – główny specjalista
Iwona Czmochońska – główny specjalista